

Schriftlezing: Genesis 19: 1-17, 23-29

Gemeente,

Mietje. Een scheldwoord voor een homoseksueel. Afgeleid van het woord *sodomiet*. Een bedrijver van sodomie, een man die seks heeft met een andere man.

Genesis 19. Een beladen Bijbelgedeelte voor mij, want ik heb het in vroeger jaren meermalen tegen mij horen gebruiken. Homoseksualiteit, dat was de zonde van Sodom. En ik wist toch hoe het met Sodom was afgelopen... Tenzij ik mij bekeerde, zou ook op mij vuur en zwavel neerdalen in de hel.

Op 1 juli 1999 promoveerde ik op een proefschrift over homobevrijding en kerkzijn, *Het schip der kerk op roze golven*. Een dag later kreeg ik een brief over de post - anoniem natuurlijk, dat snap je wel – met allerlei Bijbelteksten, ook Genesis 19, en een plaatje van Matthew Shepard – een Amerikaanse homoseksuele student die in oktober 1998 zwaar werd mishandeld en aan de gevolgen overleed – die brandde in de vlammen van de hel. voor de goede orde: ik heb mij niet bekeerd, ik ben een verstokte zondaar, maar dat wisten jullie natuurlijk al.

Vanochtend bedacht ik opeens: het zou wel een bijzondere oplossing zijn voor de gebouwenkwestie en de verbouwingsperikelen: Verlaat De Duif, want er daalt vuur en zwavel neer op dit gebouw...

Het lijkt in Sodom wel de participatiesamenleving ten top: *alle mannen van Sodom, jong en oud, niemand uitgezonderd* willen participeren in de verkrachting van de mannelijke gasten van Lot, anale seks. Dat klinkt toch al onwaarschijnlijk, dat de hele bevolking homoseksueel zou zijn.

Ook een bijzondere vorm van 'omvolking' lijkt me. En het is ook nogal bevreemdend dat Lot dan zijn beide maagdelijke dochters aanbiedt. In Oude en Nieuwe Testament wordt verschillende keren verwezen naar Sodom en Gomorra, maar er wordt geen verband gelegd met (homo)seksualiteit. De profeet Ezechiël verwoordt duidelijk wat wel de zonde van Sodom was. In hoofdstuk 16 lezen we harde woorden tegen Jeruzalem: *Zo waar Ik leef – spreekt God, de Heer -, je zus Sodom en haar dochters hebben zich niet zo slecht gedragen als jij en je dochters. Hun overtreding was dat zij, hoogmoedig als ze waren, niets deden voor de armen en de misdeelden, terwijl ze zelf genoten van een overvloed aan voedsel en zorgeloze rust. Ze verhieven zich boven de anderen, wat ze deden vond Ik gruwelijk. Ik zag het en heb hen weggevaagd* (vs 48-50).

Jezus zegt in Matteüs 10 tegen zijn leerlingen: *En als ze je niet willen ontvangen noch naar je woorden willen luisteren, verlaat dan dat huis of die stad en schud het stof van je voeten. Ik verzeker jullie: op de dag van het oordeel zal het lot van Sodom en Gomorra draaglijker zijn dan dat van die stad* (vs 14-15).

De homoseksuele interpretatie van het Sodomverhaal vinden we pas vrij laat in de traditie. Deze uitleg komt op wanneer het Palestijnse jodendom zich zo in de eerste eeuw voor Christus begint af te grenzen tegenover de Hellenistische cultuur en de onzedelijke levenswijze van de Grieken. Met name Philo van Alexandrië (ongeveer 50 na Christus) heeft met zijn homoseksuele interpretatie van de gruweldaad in Sodom de verdere christelijke traditie bepaald.

De zonde van Sodom is dus hoogmoed, egocentrisme, geen oog hebben voor armen en machtelozen. Hier in Genesis 19 heel toegespitst: schending van het gastrecht. Gastvrijheid is heel belangrijk in een oosterse cultuur. Lot geeft nog liever zijn dochters prijs – voor ons ook tamelijk onverteerbaar – dan dat zijn gasten iets zou overkomen.

Ook al zijn Lot en Abraham uit elkaar gegaan, dit heeft Lot kennelijk wel goed onthouden, dat je gastvrij moet zijn. Abraham heeft het in het vorige hoofdstuk laten zien, toen drie mannen bij hem kwamen. Israël weet wat het is om vreemdeling te zijn. Voortdurend klinkt in de Tora de oproep om de gastvrijheid in ere te houden: ‘Jij die zelf vreemdeling was in een ver land, blijf voelen hoe dat voelde, en voel dan mee met de vreemdelingen binnen je poorten. Zo spreekt de Heer: ‘Als je aan hen komt, kom je aan Mij. Als je hen huisvest, huisvest je Mij.’

Wat een actuele woorden in onze tijd.

Daar komen ze, de vluchtelingen uit Kongo, West-Afrika, Eritrea, Syrië, ... In gammele bootjes naar Lampedusa of de Canarische eilanden. Om daarna door te reizen naar landen en steden elders. Wat vinden ze daar? Gastvrije opvang? Of worden ze slechts gedoogd, met een schuin oog aangekeken, vooral niet te veel... Een samenleving die vooral gericht is op zichzelf, eigen volk eerst. Aangewakkerd met vette koppen in de krant voor wakker Nederland. In Sodom waren de mannen 's nachts ook wel wakker: bij Lot valt wat te halen. Verleerd om te geven, kunnen ze alleen nog maar nemen. *Hier met die mannen. We willen ze nemen!* Als onderbetaalde zwartwerker in de tuinbouw, als uitgebuite arbeider in het slachthuis of distributiecentrum, als klusjesman, als *toyboy*...

Sodom en Gomorra. Verkrachting van de gastvrijheid. Verkrachting van een menselijke samenleving. Verkrachting van de solidariteit tussen arm en rijk, tussen zieken en gezonden. Hongerigen worden niet gevoed. Armen delen niet in de welvaart. Vluchtelingen worden geweerd. Mensen met een andere huidskleur, een andere levensovertuiging, een andere seksuele oriëntatie, transseksuelen, non-binaire mensen, ontmoeten geen respect. De zonde van Sodom vinden we eerder in Den Haag, in het huidige kabinet, dan bij de Canal Parade in Amsterdam. Het menselijk leven, zoals God het heeft bedoeld, gaat kapot, wordt verkracht.

De engelen zeggen tegen Lot hetzelfde als de Heer tegen Abraham zei in hoofdstuk 18: *Er zijn ernstige beschuldigingen tegen deze stad ingebracht...* Dat is wel wat diplomatiek en ambtelijk vertaald, alsof de Eeuwige beschuldigingen over de toeslagenaffaire heeft ontvangen en een enquêtecommissie instelt. Nee, het geschreeuw is groot voor het aangezicht van de Heer. Het is het geschreeuw van de arme, de weduwe, de wees, de vreemdeling, allen die worden verdrukt, uitgebuit, gemarteld... Het geschreeuw dat ook vandaag uit vele steden klinkt: Khartoem, Aleppo, Gaza, Kyiv...

Dan moet God toch wel in beweging komen. Dat ge-sodom-mieter moet afgelopen zijn. Deze manier van leven heeft geen toekomst. Een stad die alle menselijke waarden zo ondersteboven keert, die gáát ondersteboven.

Lot en zijn vrouw en dochters moeten er vandoor, zij worden gered. De schoonzoons namen hem niet serieus, die dachten: onze schoonvader is van Lotje getikt.

Lot kan moeilijk loskomen van zijn stad, hij moet gewoon meegetrokken worden. Het verhaal heeft parallellen met het verhaal van de grote Exodus, de uittocht van Mozes en zijn volk uit Egypte. De uittocht uit Mitsraïm, het land van de angst. Maar angst kan ook zo z'n veilige kanten hebben. Regelmatig verlangt het volk terug naar de vleespotten van Egypte, ach waren we maar niet weggegaan, er was wel veel gesodemieter, maar we hadden wel te eten.

Als je het goed voor elkaar had, als je paste binnen het systeem, zul je het in Sodom goed hebben gehad. Maar een samenleving kan zich opeens tegen je keren. Dat ondervindt ook Lot. de mannen van Sodom schreeuwen: *Dat woont hier als vreemdeling en moet ons zo nodig de wet voorschrijven. Wacht maar, jij zult er ook van lusten, en nog meer dan zij!* Als je al een link zou willen leggen tussen LHBTIQA+-mensen en dit verhaal, dan zijn *queer* mensen niet de mannen van Sodom, maar eerder Lot, die bevrijd moet worden uit het heersende systeem. Als je niet vrij kunt ademen, uitgescholden wordt voor kankerhomo, als transgender in elkaar wordt geslagen, dan heb je engelen nodig die je bij de hand grijpen en je wegleiden, uit de kast, uit een rigide systeem van man-vrouw en bijbehorende rollen en verwachtingen. Een nieuw leven, toekomstbeelden die in rook opgaan, rouwen om wat verloren is – vrijdagavond was een programma op televisie, *Brieven uit de kast*, over moslimjongeren die nogal eens het contact met de familie kwijtraken -, maar ook een nieuwe trots verwerven, *pride*, je eigen feestje, rechttop leven voor Gods aangezicht.

Hoe moeilijk het kan zijn om los te komen van de stad, van het verleden, zien we bij de vrouw van Lot. Ze kan het niet laten om om te kijken, en wordt een zuil van zout.

Er is een omkijken blijkbaar, waar je niet wijzer van wordt. Een omzien, dat een mens doet verstarren. Dingen uit het verleden, die je zo in hun greep kunnen houden, dat ze het je onmogelijk maken om verder te gaan. Soms moet je loslaten wat je is overkomen of wat je zelf hebt gedaan. Soms moet je een bepaalde levensstijl of verslaving achter je laten. En ook voor een kerk geldt het: *Blijf niet staren op wat vroeger was, sta niet stil in het verleden*. Zout van de aarde kan verstenen tot een zuil van zout. Als je alleen achterom ziet naar wat in feite versleten is, en niet vol verwachting vooruitgrijpt op dat wat komen gaat, dan verstar je. als je alleen maar achterom kijkt naar de volle kerken van vroeger, je kerkgebouw waaraan je was gehecht, je eigen groep, dan blokkeer je je eigen toekomst.

Dat is makkelijker gezegd dan gedaan, zeker. Mogelijk vinden jullie vanaf donderdag een zuil van zout voor de ingang. Als ik voor de laatste keer de deur achter me dicht trek, zal ik vast wel achterom kijken naar het gebouw en de twee mooie jaren die ik met jullie heb gehad.

Amen.